

Jul i fængslet i Vridsløselille – anno 1873

Af Jørgen Nielsen

Lærer på Vridsløselille Skole 1965-2005. Har skrevet bøgerne "En skole i 3 Århundrede", "Fem år – der varede Længe" og "Den gode Historie. En bog om Zakarias Nielsen".

Mange har oplevet det, men få har skrevet om julen i fængslet dengang. En af dem, som har skrevet om sine 20 måneder som fange i Vridsløselille 1873 – 75, er Povl Geleff. Allerede et år efter hans tid i fængslet udkom hans bog "Under Laas og Lukke", som er brugt som en af kilderne til det følgende.

Ankomst til fængslet

Den 15. august 1873 holdt et ekstratog fra København ved Vridsløselille trinbræt. Toget bestod kun af et lokomotiv og en anden classes vogn. I den ene kupé sad Louis Pio med to betjente, og i den anden kupé sad Harald Brix og Povl Geleff med fire betjente. De havde fået en dom for deres politiske virksomhed og skulle sidde i forbedringshus, som man kaldte fængslet dengang.

Et fængsel som forbedringshus

Fanger skal holdes isoleret. De skal tildække deres ansigt, når de færdes, hvor andre fanger kan se dem. De skal vende deres blik indad, så de ved deres tanker og selvransagelse kan forbedre sig og en dag forlade fængslet som nye og bedre mennesker. Dette var

Cellen omkring 1870. Fangen både sov og arbejdede her.

Bestik fra fængslet.

de teorier, man brugte i behandlingen af de indsatte i Vridsløselille. Derfor begrænsede fællesskabet i juledagene sig til en fælles gudstjeneste i fængslets kirke. Julens måltider blev serveret i cellerne, så fangerne kunne sidde i ensomhed, ligesom de plejede.

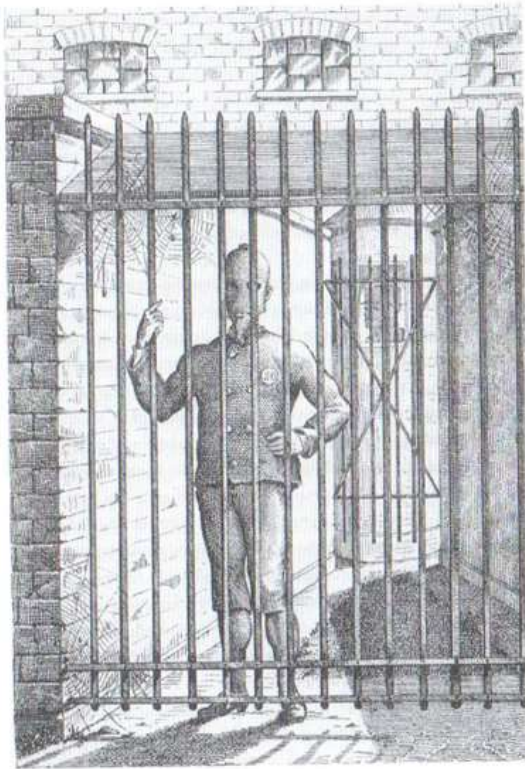
Arbejdsfri dag

Juleaftensdag blev der ikke ringet til arbejde. Ellers plejede fangerne at få ringesignal om at begynde på deres opgaver. Povl Geleff skar propper. Arbejdet foregik ikke i værksteder, men i cellerne. I dagtimerne lignede cellerne nærmest små værksteder. Kontakt med arbejdskammerater måtte man tænke sig til.

Gudstjeneste

Kl. 14.30 lød overbetjentens hæse røst gennem fængslets afdelinger. Fangerne kendte efter de mange måneder let fængselspersonalet på lydene. De kendte hver enkelt betjents stemme, trin og raslen med nøgler, når døre skulle åbnes. Denne gang blev der kaldt til gudstjeneste i fængselskirken. Man hørte nøgleknipperne, og snart blev afdelingernes bogstav råbt, så man fik sin plads i rækkefølgen. Povl Geleff var heldig at få en plads blandt de bageste. Fangerne kunne ikke se hinanden, da tilhørerpladserne havde

kunne føle lidt glæde og festlighed som modvægt mod ensformighed og ensomhed. Det lykkedes for fange nr. 61 – denne juleaften i 1873.

Louis Pio i fangedragt og bag tremmer.

Årets højtider i fængslet

I fængslet fejrede man kun tre højtider: jul, påske og kongens fødselsdag. Povl Geleff har nok ikke haft lyst til at glæde sig over sidstnævnte fødselsdag, som var den 8. april. Han, Brix og Pio havde jo fået kongens afslag på deres ansøgning om benådning. Den 8. april 1875 blev dog alligevel en festdag for Povl Geleff. På denne dag blev han nemlig løsladt.

Kilder

Geleff, Povl: *Bag Laas og Lukke*. København, 1876

Sørensen, Henning: *Albertslund i tusind år*. Lokalhistorisk Samlings Venner, 2000